

Bewoningssporen uit de 14^e eeuw en een turfput aan de Kievitspeelweg

door: Paul Lammeretz
Tungelroy, 01-07-2017

Het is algemeen bekend dat vanaf het ontstaan van de eerste landbouw in deze streken de bewoning plaatsvindt op de hoger gelegen dekzandruggen. De locatie aan de Kievitspeelweg bevindt zich in een golvende dekzandvlakte waarvan de bodem een enkeerdgrond is, dat wil zeggen dat de bodem is ontstaan door eeuwenlange ophoging en bemesting met potstalmest, huisafval, bosstrooisel, etc. en als zodanig dienst deden als akker.

De locatie betreft het bouwperceel aan de Kievitspeelweg 38A, vlakbij de Smeetjeshofstraat. Zie ook onderstaande tekening van de lokatie.

Het huis wat hier donkerrood gekleurd is, werd anno 2017 gebouwd. Ook het huis links hiervan werd in die tijd gebouwd.

Ter plaatse van het plangebied (donkerrood gekleurd) komt een grondwatertrap VI voor, hetgeen betekent dat hier een lage grondwaterstand voorkomt. Hierdoor is het een gunstige nederzettingslocatie. De nederzetting op deze locaties worden gekenmerkt door permanente woningen die diep in de grond gefundeerd waren. Waterputten werden gegraven voor de watervoorziening, terwijl in de nabijheid kuilen werden gegraven om afval te begraven.

Vanaf de late Middeleeuwen verandert het bewoningspatroon in onze gebieden. Een hoge ligging is niet meer bepalend voor het bewoningspatroon. Nu onstonden er dorpskernen met bewoningsclusters. Rondom de dorpen liggen de landbouwarealen die zorgen voor het voedsel van de bewoners. De locatie ligt tegen de dorpskern van Tungelroy aan.

Een onderzoek naar bebouwing op historisch kaartmateriaal levert niet veel op. Ten tijde van de eerste kadastrale kaart, omstreeks 1840 is er geen bebouwing te zien op de kaart. Het perceel waarop het plangebied ligt heeft dan nummer 754. Dit is heide, dat cfm het kadaster dan toebehoort aan Jacobus Peeters.

Deze Jacobus Peeters was op 7 september 1827 te Stramproy geboren als zoon van Henricus Nicolaas Peeters en Joanna Stienen. Dit gezin met 5 kinderen woonde in Stramproy maar hadden grond in Tungelroy waarschijnlijk nog uit de erfenis van de opa van Jacobus, Henri Peeters, die in Tungelroy geboren was (en er woonde) en gehuwd was met Getrudis van Pol. De vader van Jacobus was immers ook geboren in Tungelroy.

In die tijd dus **geen** bebouwing. Wel kwam er vanaf 1908 bebouwing. Hier kwam een boerderij te staan waar "Smeetje Pier" kwam te wonen. Petrus Hubertus Wijen (Smeetje Pier) werd in 1871 geboren in Nederweert en kwam hier na zijn huwelijk in 1895 met Anna Maria van de Kraan wonen en kreeg een groot gezin (17 kinderen, waarvan er 12 hier opgroeiden). Zie foto voor het huis aan de Kievitspeelweg.

Ook de kaart van Ferraris toont geen bebouwing in de periode 1771-1779.

De aanwezige put moet dus van een eerdere periode stammen. Op de beleidskaart archeologie van de gemeente Weert heeft het perceel een hoge archeologische waarde. Hier is een categorie 4 aan gekoppeld, hetgeen betekent dat een ondergrens voor verstoringsdiepte waarbinnen een vervolgonderzoek noodzakelijk is van 250 vierkante meter en 40 cm diepte. Bij de beoordeling van de omgevingsvergunning bleek dit perceel *nét* onder de 250 vierkante meter te zitten, zodat een archeologisch vervolgonderzoek niet verplicht is. Toch werd er besloten een archeologische inspectie uit te voeren.

Archeologische inspectie

De inspectie vindt plaats op 28 april 2017 en heeft diverse resultaten opgeleverd:

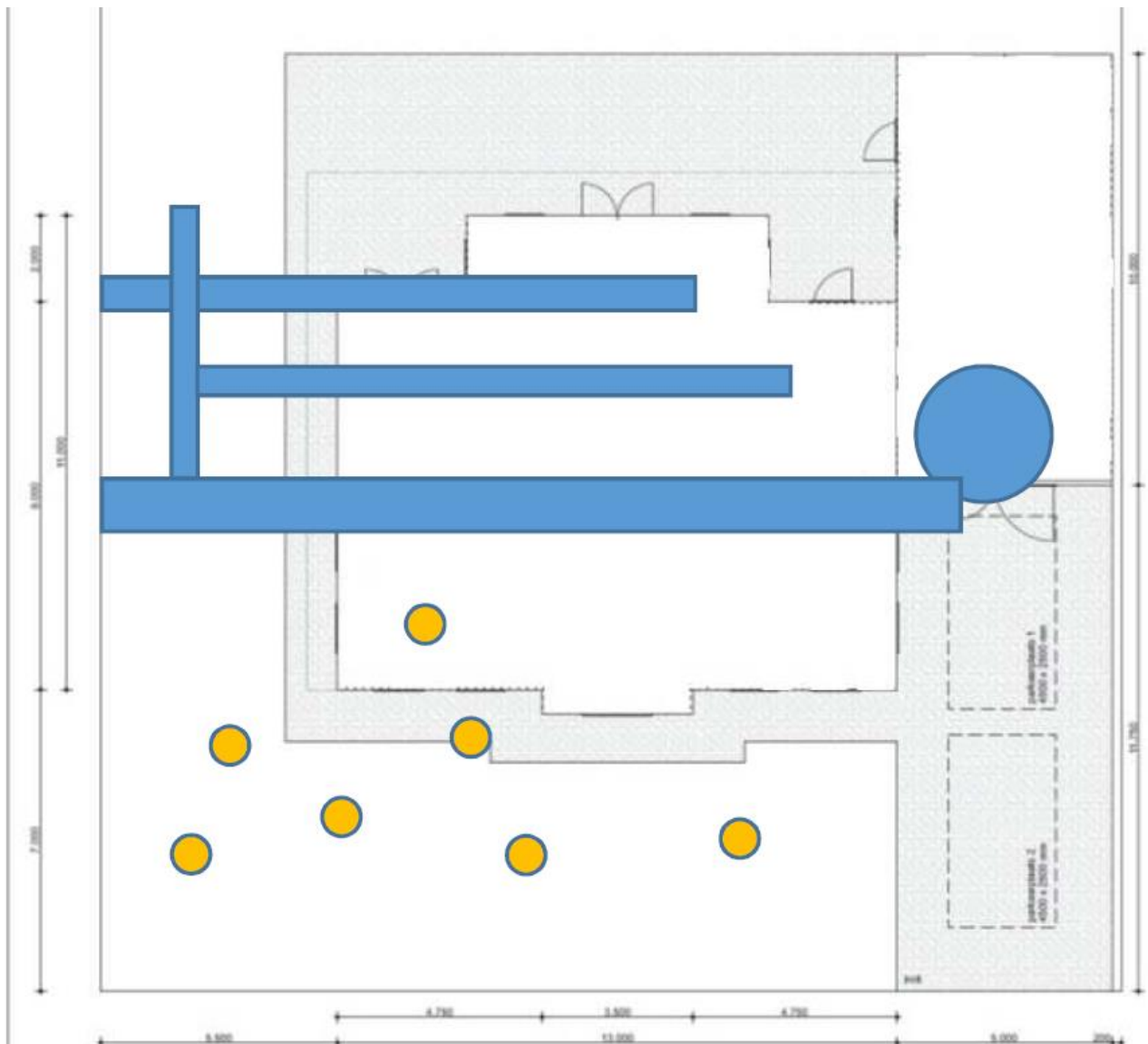
1. Een gedeeltelijke plattegrond van een bewoningserf. Daar zijn enkele aardewerkscherven gevonden: een van een Elmpter pot (grijs) en twee scherven protosteengoed met ijzer-engobe, welke gedateerd kunnen worden in de 14^e eeuw.

Grote fragment is van de Elmpter pot. Hieronder een voorbeeld van zo'n pot. 14^e eeuw.

2. Een complex van watergangen, welke mogelijk als erfafscheiding gediend hebben;
3. Een waterput, gebouwd op turfplaggen, welke reikt tot een diepte van ruim 4 meter onder het maaiveld. In de vulling van de waterput zijn twee roodbakende scherven aangetroffen, vermoedelijk van een melkteil of -kom. Het profiel van deze scherf is niet geheel duidelijk, maar deze kan gedateerd worden in de 16^e eeuw.

Globale sporenkaart: waterput (noordoost), watergangen (midden), bewoningssporen (zijde Kievitspeelweg)

De bewoningssporen betreffen enkele paalkuilen die mogelijk een (gedeeltelijke) plattegrond vormen. Een duidelijke structuur was hierin niet herkenbaar.

overzicht bewoningssporen

profielputje van een paalspoor

Ten noorden van de bewoningssporen is een complex van een 4-tal watergangen, welke mogelijk als erfafscheiding gediend hebben. Het betreft een brede watergang, direct grenzend aan de bewonerssporen, waarboven vrijwel evenwijdig daaraan twee smallere. Deze worden overkruist door een smalle loodrecht daarop staande watergang. Zie de foto hieronder.

Ter hoogte van de meest zuidelijke watergang tekende zich bij het laagsgewijs verdiepen een waterput af. De diepte van de put reikte tot meer dan 4 meter, de diameter bedroeg aan het oppervlak circa 2 meter.

De contouren van de waterput zijn duidelijk zichtbaar.

Links profieldoorsnede en rechts de basis van de opbouw van de put: plaggen

Boven: detail wigvormige turfplag en onder de aardewerk vondsten waarvan de datering plaatsvond op basis van Bergen op Zooms aardewerk van Gerrit Groendeweg (1992)

Conclusie

Het is bijzonder dat er een verdwenen bewoning gedeeltelijk weer op de kaart staat. Zeker bewoning uit de 14^e eeuw. We wisten dat er bewoning was in de 14^e eeuw, want we bezitten namen uit 1482 van leden van een broederschap in Weert. De oudste bewoningsbeschrijvingen dateren echter vanaf rond 1630, toen men ook aantekeningen maakte in de kerkregisters. De aanwezigheid van een kapel in Tungelroy dateert ook al van 1482. In de late middeleeuwen was er in Tungelroy bewoning, dat is vrijwel zeker. Zelfs de vloedmolen stond er toen al heel lang. Die dateert van vóór 1290! Het voegt in ieder geval weer iets belangrijks toe aan de geschiedenis van Tungelroy.

Bronnen:

Foto's Erfgoed Tungelroy

Kaartmateriaal Beeldbank Cultureel Erfgoed

Rapport Archeologische Inspectie Kievitspeelweg 38A (2017) Gemeente Weert

2009 T. Deville – J.A. Mul bureauonderzoek en verkennend veldonderzoek dmv boringen , Kievitspeelweg Tungelroy.

Synthegra Rapport S090227

2009 Milieutechnisch adviesbureau Heel BV, Bestemmingsplan "Ruimte-voor-Ruimte kavels Hakkeweg en Kievitspeelweg", januari 2009

Paul Lammeretz, 2017